



**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine  
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et  
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac  
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac  
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres  
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim  
Consideratum

**Gibert, Jean-Pierre**

**Coloniæ Allobrogum, 1735**

Cap. XXXIII. Cap. 12. de Judiciis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Observat præterea, quòd, si illi Abbates se nullius esse Diœceseos contendant ex situ, sufficit, ut probent hanc circumstantiam, ad obtinendam manutentionem in omni Jurisdictione Episcopali; sin autem agnoscant, districtum suum includi in Diœcesi, manutententur tantum in capitibus, quæ legitime se præscripsisse probant. Idem argumentum tractat Auctor in cap. 3. de Parochiis, ubi distinguit triplicem modum, aut statum nullius Diœceseos, scilicet ex Origine, ex Privilegio, ex Præscriptione, eorumque discrimina exponit.

## CAPUT XXX.

## Caput 3. de Successionibus ab Intestato.

Textus hic loquitur de Oblatis, qui se suaque omnia bona Monasterio donant. Cùm inter hos Oblatos nonnulli ingrediantur in Monasterium, atque in ipso ingressu donationem suam faciant, aliundè verò Concilium Tridentinum vetet, ne Novitii de bonis suis disponant, ante peractos decem Novitiatibus sui Menses. cap. 16. Sess. XXV. de Regular. FAGNANUS indè sumit occasionem querendi, an hæc dispositio Concilii Juranti quo deroget, quo licet Oblatis dare bona sua in ipso Monasterii ingressu? Respondetque negativè; quia Novitii, de quibus loquitur Concilium, multum ab Oblatis discrepant; hi enim non ingrediuntur ad faciendam Professionem, sed ad serviendum Monasterio; alii autem ingrediuntur cum spe faciendæ Professionis, exercitationes ad eam præparantes, peragunt, sumpto habitu Religioso. Itaque dispositio Concilii Juris communis dispositioni circa Oblatos non adversatur, qui, propriè loquendo, & circa significationem vulgarem verbi, Novitius, sub hoc nomine non continentur. Idem dicendum est de casu, quo ii, qui ingressi sunt ad Professionem faciendam, posito quòd idonei reperiantur, consilium mutarent, seque suaque bona Monasterio donarent. Quippe hi Novitii de suis bonis non disponerent, ex Voto suæ Professionis futuræ, itaque comprehendi non possent sub Decreto Concilii, quod non spectat, nisi Novitios in voluntate Professionis faciendæ perseverantes.

## CAPUT XXXI.

## Caput 12. de Regularibus.

Hic docet CLEMENS III. Parentes posse offerre Deo Filios suos infra pubertatem, eosque Monastico habitu induere, quem gestare usque ad eandem ætatem saltem tenebantur. Querit circa hoc FAGNANUS, 1. An Parentes eandem potestatem habeant post Concilium Tridentinum, quod vetuit admitti quemquam ad Professionem ante completos 16. annos, & annum probationis cap. 15. Sess. XXV. de Regular. Dubitandi ratio est, quia sic Concilium insinuat, Religiosum habitum dandum non esse, nisi post quindecim annos inchoatos; nihilominus Autor meritò contendit, Parentes etiamnum posse curare, ut Filiabus suis Religiosus habitus detur, ante ætatem duodenam, ut Moniales fiant, si consenserint, cùm ætatem à Concilio requisitam attigerint.

Et, postquam id probavit ex principio, quòd emendatio juris una sit è rebus, quæ locum non habent, nisi in casibus expressis, Concilium autem nullibi emendet Canones, qui facultatem hanc Parentibus tribuebant, undè credendum est, jus illud subsistere; id probat denuò per caput 17. Sess. XXV. de Regular. ubi Concilium significat, esse puellas, quæ Religiosum habitum accipere possunt ante annos duodecim, dum vetat, ne detur eis, quæ duodecim annos compleverunt absque examine Episcopi, qui judicabit, an spontè illum accipiant, rationemque afferens,

cur Concilium non exigat examen ergà puellas illi ætati inferiores, dicit 1. illud iis prodesse non posse. 2. Aliam eas voluntatem non habere, quàm Parentum, qui eas idè etiam invitatas Monasterio includere valeat, usque ad annos discretionis. Id etiam probat per caput 18. *ibid.* quod, vetans ullam puellam aut mulierem ad accipiendum habitum cogi, casus excipit, in quibus id expressè permittitur; undè sic ratiocinatur, Concilium plures casus excipit, quos in jure expressos dicit, alii autem non reperiuntur, quàm is in quo puella Votum Religionis emisit, & ille, in quo à Parentibus aut Tutoribus offertur; nulli enim videtur, Canones permittere, ut personæ Sæculares Monasteriis ad faciendam penitentiam includæ, cogantur ad sumendum habitum, imò neque etiam apparet, eos permittere, ejusmodi personas domibus Religiosis invitatas includi.

Objici posset adversus hoc ultimum momentum, *fnis cap. 18.* laudati, qui ab hoc capite *Conversas* excipit, ergà quas vult, ut eorum Constitutiones serventur. Sed dici potest, exceptionem hanc ad rem non pertinere, quia posterior est iis, quas jam fecerant Canones anteriores. Præterea, hæc mulieres non solum ab hoc capite excipiuntur, sed etiam à præcedentibus sumptionem habitus, Novitiatum & Professionem spectantibus. FAGNANUS in cap. 16. de Regular. n. 29. & seq.

Quæstioni, cujus summam exhibuimus, duas FAGNANUS subneccit. 1. est, An Parentes & Tutores possint in Religionem mittere pueros infra annos 14? & respondet, posse; idque probat ex paritate rationis, cùm puerorum hæc in re conditio melior non sit, quàm puellarum. Id etiam probat ex cap. *ultim. de tempor. ordin. in 6.* quod vetans Tonsuram dari pueris infra sex annos constitutis, excipit eos, qui Religionem ingrediuntur. Ultima quæstio est, an expediat puberes in Religionem mitti, habitumque accipere? Circa hanc prolixè disputat: rationes atque autoritates in utramque partem afferendo, & demum decisionem dimittit ad viros in vitâ Religiosâ expertos.

## CAPUT XXXII.

## Caput 15. de Renunciationibus.

GREGORIUS IX. hic declarat nullam, demissionem Abbatis suæ Sedi immediati sine suâ autoritate admissam. Cùm per demissionem solvatur vinculum non sperendum, idè admitteri nequeat, nisi autoritate Superioris; sicut etiam in transitu ab unâ Religione in aliam, rumpitur vinculum insignis; idè ad id concurrere debeat autoritas Superioris. FAGNANUS hac occasione utitur ad loquendum de autoritate, quâ Religiosus à suâ Religione ad aliam transferri potest; & consequenter ad exponendum finem Cap. 19. Sess. XXV. de Regular. Ibi, præ cæteris rebus, prohibetur, ne quispiam transferatur cujuscunque facultatis vigore. In hac expositione, refutatis iis, qui putant Concilium ibi duntaxat vetare translationes justâ causâ destitutas, aut non juridicas, probat ibi etiam agi de translationibus in justâ causâ fundatis, ut patet ex verbis generalibus *nemo, & cujuscumque*, quibus Concilium utitur, atque ex hoc *vigore*; tum observat, quòd, si Concilium de translationibus duntaxat justâ causâ carentibus egisset, adhibuisset verbum *colore* aut *prætextu*; denique, contendit, Concilium prohibere translationes, quæ fiebant ex vi privilegii, aut aliis cujuscunque Juris, quod Superiores Sæculares exercebant.

## CAPUT XXXIII.

## Caput 12. de Judiciis.

Hic docet INNOCENTIUS III. interpretationem privilegiorum Sedis Apostolicæ ad Pontificem pertinere; proindeque ipsius esse munus judicandi

candi de negotiis, in quibus ea necessaria est. Doctrina hæc FAGNANO præbet occasionem discutiendi penitus ea, quæ spectant interpretationem Concilii Tridentini. Juxta Nationis suæ præjudicia, opinatus est, Concilium esse opus Pontificis, eumque in hac opinione corroboravit Bulla PII IV. qui suæ Sedi reservavit ejus Concilii interpretationem. Sic imbutus expositionem illius Bullæ exequitur, cujus summam jam dedimus, ubi de *Glossis* agebamus. Hic tantum agemus de sensu *cap. 2. Sess. XXV. de Refor.* quod Autor laudat, ad probandum, Pontificem non potuisse interdiceret Professoribus sive in Theologiâ, sive in Jure Canonico expositionem Decretorum Concilii, in eorum Prælectionibus. Ejus disputatio circa hoc à *num. 99.* usque ad finem, convincendi vim habet; quam enim verisimilitudine diceretur, Pontificem abstulisse Professoribus id, quod iis Concilium tribuit. Porro, evidens est Concilium præcipere Doctoribus Universitatum, ut doceant id, quod definit & statuit, postquam suos Canones & Decreta sua acceperint. Nec refert Concilium videri Decretum suum erga Doctores restringere ad ea, quæ sunt Catholica Fidei, ea quæ sunt *Catholica Fidei doceant & interpretentur*, & proinde Decretum illud spectare solum Professores in Theologiâ: nam talis expositio hujus loci maxime violenta esset, sive quia præceptum generale est, omnibusque Regentibus convenit, qui Fidem Catholicam Discipulos suos docere tenentur; sive quia Concilium præceptum suum exponit his verbis, *ad eorumque normam*, relativis ad præcedentia, *Canones & Decreta*, sive denique, quia si Professores in Theologiâ tenentur interpretari Definitiones Concilii Tridentini, Professores in Jure Canonico pariter teneri debent ad docendum Decreta Reformationis, & consequenter, ad ea interpretanda; cum hæc Decreta sint pars eorum, quæ ab Universitatibus accipienda erant, ut ab eorum DD. & Professoribus docerentur. Hæc ultima ratio præcipue urgetur ab Autore, qui idcirco ostendit connexionem scientiarum Juris Canonici & Theologiæ, quæ circa commune objectum versantur, ita, ut hæc speculationi inhereat, illa, ad proximum transeat; hæc tradat principia, quæ illa applicat: unde fit, ut illa huic subordinata sit, sicut Medicina Philosophiæ & Musica Arithmeticæ. Autor sibi objicit Leges ad rem non pertinentes, quoniam vetat, ne publicè in questionem vocentur ea, quæ definita sunt, ne turbæ nascantur.

Cæterum Autoris specialiter intererat, ut affirmaret, licere iis, qui Juri operam dant, interpretari Concilium ad observandas mutationes, quas in Jure Veteri induxit, & annotanda ea, quæ specialiter confirmavit; ejus enim Commentarius ex majore sui parte videtur ex his observationibus constare.

## CAPUT XXXIV.

Caput 3. de Penis. Caput 48. de Sententiis Excommunicationum. Caput 14. de Officiis Judicis Delegati.

FAGNANUS in hæc Capita exponit *cap. 3. Sess. XXV. de Refor.* spectans Excommunicationem, ideoque illa hic jungimus; seorsim tamen ejus Doctrinam circa singulos Textus exhibebimus, unice curando hic, quod spectat interpretationem Decreti Concilii.

Prior illorum Textuum vetat, ne Judices Episcopis inferiores pœnas pecuniarias sententiâ suâ imponant ad coercionem Clericorum & Laicorum. In hoc saltem Autor præcipue immoratur, discutiensque ex Jure Communi, an Judex Ecclesiasticus pœnas pecuniarias statueret posse in materiâ Criminali, observat, posse. 1. Cum id Jure cavetur. 2. Cum facultatem habet dispensandi ab aliis pœnis Jure constitutis. 3.

Cum Jus nullam præscribit, Judicique electionem relinquit. Tum quaerit, an Episcopus ejusmodi pœnas adversus Laicos à se in temporalibus independentes, decernere possit, maxime post *cap. 3. Sess. XXV. de Refor.* relativisque variis Canonistarum veterum & recentium opinionibus; quarum observat majorem partem esse negativam, ex iis autem, qui affirmativam tuentur, quosdam existimare, quod licet Episcopus ejusmodi pœnas statuere possit, earum tamen executionem Judici Sæculari mandare debet; contendit, nullum, post laudatum Concilii Decretum, dubium superesse, quin Episcopus utrumque valeat, idque probat. 1. Ex fine Decreti, quo positum fuit mederi prævo usui Censurarum, quas Judex in Civili, sicut in Criminali adhibebat, priusquam aliis Juris remediis uteretur; scilicet executione reali, possessione mobilium, punitione personali, privatione Beneficiorum. 2. Ex his verbis, *etiam Laicos*, quæ disertè declarant, hanc Episcopi facultatem Laicos comprehendere. 3. Ex occasione Decreti, quæ fuit requisitio Principum, qui commoti à malis enixè rogaverunt, ut alia Juris remedia Censuras præcederent, Censuraque subsidiariâ tantum forent; quod probat ex Actis Concilii in Castello S. Angeli asservatis. 4. Ex clausulâ, *per suos proprios, aut alienos executores*, quæ Judici Ecclesiastico concedit libertatem procurandæ executionis pœnarum à se statutarum, aut per seipsum, aut per Judicem Sæcularem. 5. Ex verbis, *propria autoritate*, quæ significant, Judicem Ecclesiasticum eas pœnas aut remedia adhibentem propriâ autoritate agere.

Has probationes discutiendi non est hic locus. Id absolutum est in Tractatu de potestate Pontificis, aut Ecclesiæ erga temporalia; ubi statuuntur principia, ex quibus patet, pœnas pecuniarias, aliasve temporales, quos ferre potest Ecclesiâ, inniti tantum permissioni Principum, ad quos pertinet quidquid temporale est.

Occasione conditionum *cap. 48. de sentent. excomm.* requisitarum, ut Excommunicatio Canonica sit, disputat FAGNANUS de iis, quas præscripsit *cap. 3. Sess. XXV. de Refor.* observatque, illud requirere tantum duas Monitiones, nec exigere, ut personales sint, sed, ut fiant per Edicta publica. In materiâ Civili oportet, ut Reus adversus Judicem sit contumax; in materiâ Criminali, præter contumaciam, oportet, ut criminis gravitas pœnæ gravitati respondeat: denique, Excommunicatio subsidiaria esse debet. Deinceps refert, Congregationem Concilii declaravisse, Excommunicationem neglectâ hæc formâ latam non esse nullam, sed tantum injustam. Postquam dixit materiâ Excommunicationis notionem ad Judicem Ecclesiasticum pertinere, ideoque non licere Magistratui de eâ fatagere, sive vetando, ne feratur, sive jubendo, ut lata revocetur, narrat quod, cum Senatus Dolensis vetuisset Judices Ecclesiasticos procedere ad executionem Judicii sui per sententiam Excommunicationis sine Arresto Curie, quod declararet locum non esse executioni reali, neque personali, id, inquam, vetuisset juxta requisitionem Procuratoris Generalis, qui monnerat, Concilium prohibuisse usum Excommunicationis ad executionem sententiarum Ecclesiasticarum, Regemque tam Sancti Decreti gnarum volentemque providere, ut debitam executionem sortiretur, jussisse, ut Judicia Ecclesiastica non obstante Appellatione exequenda, suspenderentur, donec Senatus declaravisset, neutri executioni sive reali, sive personali locum esse; negotium hoc ad Congregationem latum fuit, quæ diligentè tractatu habito, scripsit ad Nuntium, ut Regem admoneret, hoc in capite usurpatam fuisse Jurisdictionem Ecclesiasticam, ad quam solum pertinet notio Excommunicationis; violatam fuisse Bullam in *Genâ Domini*, & incursum Excommunicationem, honoris Dei, salutis animarum, utilitatis Provinciæ & commo-